

AUDYT

Muzeum Palace

ODDZIAŁU MUZEUM TATRZAŃSKIEGO

IM. DRA TYTUSA CHAŁUBIŃSKIEGO

W ZAKOPANEM

W ZAKRESIE DOSTOSOWANIA OBIEKTU

DO POTRZEB OSÓB

Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

RUCHU, WZROKU, SŁUCHU

Anna Kurcab

Monika Wiejaczka

Zakopane, grudzień 2020 r.

Spis treści

WPROWADZENIE	3
Przyjęta metodologia działania przy opracowaniu raportu z audytu	3
Podstawa opracowania audytu	4
FUNKCJA EKSPOZYCYJNA	5
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	5
B. DOSTOSOWANIE OBIEKTU W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH	6
C. DOSTOSOWANIE OBIEKTU W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	6
FUNKCJA KOMUNIKACYJNA	7
1. Przestrzeń przed budynkiem (brama wejściowa, chodniki, miejsca pamięci, tereny rekreacyjne)	7
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	7
B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	8
2. Miejsca postojowe dla osób z niepełnosprawnością	8
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	8
3. Strefa wejścia	9
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	9
B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	10
4. Kasa/sklep	11
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	11
B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	12
C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH	12
5. Szatnia	12
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	12
6. Korytarze i klatki schodowe	13
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	13
B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	13
7. Winda	14
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	14
B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	15
C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH	15
FUNKCJA SANITARNA	15
A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	15

B.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH.....	17
C.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	17
FUNKCJA AUDYTORYJNA	18
A.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	18
B.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH.....	18
C.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	18
FUNKCJA EDUKACYJNA	19
A.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	19
B. .. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH.....	19
C.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	19
FUNKCJA ODPOCZYNKU.....	20
A.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU	20
B.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH.....	20
C.DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU	20
UWAGI	21

WPROWADZENIE

Raport wykonany został na podstawie analizy założeń przedstawionych w Koncepcji Funkcjonalno - Użytkowej (zwanej dalej Koncepcją), która została opracowana na potrzeby projektu mającego na celu adaptację Willi Palace, poprzez jej przebudowę i rozbudowę, na oddział Muzeum Tatrzańskiego im. dr. T. Chałbińskiego.

Dzięki przeprowadzonym pracom powstanie przestrzeń, gdzie prezentowana będzie historia związana z budynkiem Palace, jego miejscem w historii Zakopanego i Podhala, będącego częścią regionalnego dziedzictwa. Przeprowadzony audyt uwzględnia, analogicznie do Koncepcji, istotne elementy w warstwie historycznej, symbolicznej, kulturowej oraz architektoniczno-urbanistycznej, odnosząc je do wyzwań współczesności - zapewnienia dostępu do dóbr kultury (obiektu oraz oferty) osobom ze szczególnymi potrzebami.

Raport stanowi uzupełnienie Koncepcji w części dotyczącej opisu założeń projektu w obszarze dostosowania budynku i ekspozycji do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchu, słuchu (osoby Głuche i niedosłyszące) i wzroku (osoby niewidome i niedowidzące). Obecny stan budynku oraz planowany, szeroki zakres prac remontowych i adaptacyjnych, wykluczają możliwość realizacji audytu na podstawie wizji lokalnej, stąd bezpośrednie odniesienia w raporcie do przedstawionych w Koncepcji propozycji.

Przy opracowaniu raportu uwzględniono fakt, że, zgodnie z projektem, obszar wokół Muzeum zostanie znacznie przekształcony (powstanie teren przeznaczony do rekreacji zwiedzających, przestrzeń do organizacji uroczystości), a w samym czterokondygnacyjnym (kondygnacje nadziemne) budynku oraz piwnicy realizowane będą funkcje muzealne. Przygotowując zalecenia i rekomendacje dla możliwych do wdrożenia rozwiązań analizie poddano przewidziane w budynku funkcje, istotne z punktu widzenia odbiorcy odwiedzającego obiekt: ekspozycyjną, audytoryjną, edukacyjną, sanitarną, odpoczynku i komunikacyjną.

Ponieważ realizacja zamierzonego przedsięwzięcia, jakim jest adaptacja Willi Palace na cele muzealne, ma wpłynąć znacząco na rozszerzenie dostępu do oferty kulturalnej na poziomie regionalnym i ponadregionalnym, wzbogacając ją o możliwość poznania obiektu istotnego pod względem historycznym i symbolicznym, niezwykle ważne jest zapewnienie równego dostępu do niego wszystkim osobom, w tym osobom ze szczególnymi potrzebami.

Przyjęta metodologia działania przy opracowaniu raportu z audytu

- A. weryfikacja istniejących rozwiązań zaproponowanych na etapie Koncepcji, w kontekście możliwości zapewnienia dostępności;

- B. przedstawienie narzędzi/ usług/ rozwiązań zapewniających/ poprawiających dostępność obiektu i oferty do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:
- a. w formie zaleceń - koniecznych do wdrożenia;
 - b. w formie rekomendacji - proponowanych do wdrożenia w miarę zaistniałych możliwości.

Podstawa opracowania audytu

- 1) Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
- 2) Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.
- 3) Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Z uwagi na fakt, że obowiązujące akty prawne nie wyczerpują potrzeb środowiska osób z niepełnosprawnościami, oraz nie uwzględniają dobrych praktyk wypracowanych w tym obszarze, autorki audytu kierowały się także wytycznymi wypracowanymi przez środowiska osób z niepełnosprawnościami, pracowników instytucji kultury oraz osoby zaangażowane w poprawę dostępności instytucji kultury oraz oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnościami.

FUNKCJA EKSPOZYCYJNA

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. rekomenduje się montaż pochylni zamiast platformy na poziomie - 0,5; pochylnia daje możliwość samodzielnego pokonania różnicy poziomów przez osobę z niepełnosprawnością ruchu bez angażowania osoby z obsługi Muzeum, ponadto mogą z niej skorzystać osoby poruszające się o kulach oraz rodzice z dziećmi; warunki techniczne pochylni przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami:
- szerokość ruchu wynosi 120 cm,
 - krawężniki o wysokości co najmniej 7 cm (nie ma konieczności stosowania krawężnika, jeżeli dana krawędź pochylni biegnie, np. wzdłuż ścian),
 - obustronne poręcze umieszczone na wysokości 75 cm i 95 cm od płaszczyzny ruchu, początek i koniec poręczy należy przedłużyć o 30 cm poza bieg poręczy, które muszą być rozpoczęte i zakończone bez ostrych elementów, odstęp między nimi powinien mieścić się w granicach od 100 cm do 110 cm, część chwytana poręczy powinna mieć średnicę 3,5-4,5 cm,
 - długość poziomej płaszczyzny ruchu na początku i na końcu pochylni powinna wynosić co najmniej 1,5 m,
 - powierzchnia spocznika przy pochylni dla osób z niepełnosprawnościami poruszających się na wózkach powinna mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m, poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku,
 - pochylnie do ruchu pieszego i dla osób z niepełnosprawnościami, o długości ponad 9 m, powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o długości co najmniej 1,4 m;
- b. zaleca się, w przypadku pozostania przy zastosowaniu platformy, montaż platformy samoobsługowej, nie wymagającej wsparcia ze strony pracowników Muzeum;
- c. zaleca się stworzenie miejsca do chwilowego odpoczynku dla seniorów w każdej części przestrzeni ekspozycyjnej – ławki/krzesła z twardym siedziskiem i podłokietnikami;
- d. zaleca się, aby półki, gabloty, systemy ekspozycyjne i multimedialne wraz z akcesoriami znajdowały się na wysokości, która umożliwia osobom korzystającym z wózków, oraz o niższym wzroście, samodzielne i wygodne korzystanie z nich; górna granica dostępu dla osoby na wózku to wysokość 120-130 cm od posadzki;
- e. zaleca się, aby półki, gabloty, systemy ekspozycyjne i multimedialne wraz z akcesoriami były posadowione bezpośrednio na posadzce, nie należy stosować podwyższeń, krawężników ani innych ograniczeń utrudniających dostęp do wystawy;

- f. zaleca się, aby odstęp między półkami i gablotami miał szerokość min. 90 cm.

B. DOSTOSOWANIE OBIEKTU W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się stworzenie przewodnika po wystawie stałej w Polskim Języku Migowym, możliwego do odtworzenia na tablecie (tablety udostępniane w kasie Muzeum, rekomendowana instalacja bikonów), ewentualnie przewodnika dostępnego dzięki kodom QR (warunkiem tego rozwiązania jest szybki internet/udostępniane WiFi i dobre oświetlenie QR kodów);
- b. rekomenduje się, aby wszystkie filmy, prezentowane na wystawie stałej, były opatrzone tłumaczeniem na Polski Język Migowy (stosowanie wyłącznie napisów nie jest formą wystarczającą/ zalecaną);
- c. zaleca się, aby do opisu ekspozycji oraz eksponatów użyć prostego i zrozumiałego języka, a w przypadku korzystania ze specjalistycznych sformułowań, krótko je zdefiniować, wytłumaczyć;
- d. zaleca się, aby do ww. opisów użyć czcionki bezszeryfowej (na przykład: Helvetica, Arial, Tahoma, Verdana), a dłuższy tekst oddzielić nagłówkami.

C. DOSTOSOWANIE OBIEKTU W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się opracowanie audioprzewodnika z audiodeskrypcją po wystawie (w formie dedykowanych urządzeń przenośnych z jednorazowymi słuchawkami, współpracujących z systemem bikonów);
- b. zaleca się uzupełnienie treści prezentowanych w audioprzewodniku z audiodeskrypcją o dotykowe elementy prezentowane na ekspozycji, stanowiące oryginał lub kopię eksponatu;
- c. rekomenduje się wyposażenie ekspozycji w materiały powiększające (np. szkła lub folie optyczne);
- d. rekomenduje się montaż w każdej przestrzeni ekspozycyjnej kontrastowej ścieżki dotykowej, składającej się z pasa prowadzącego i pól uwagi, umożliwiającej osobom z niepełnosprawnością wzroku samodzielne zwiedzanie ekspozycji;
- e. zaleca się, aby wszystkie tablice i inne elementy ekspozycji wystające ze ścian na wysokości od 120 do 140 cm, miały przy posadzce poziomą blokadę uniemożliwiającą włożenie pod nią białej laski;
- f. jeżeli elementy wyposażenia ekspozycji będą znajdowały się poniżej wysokości 220 cm, zaleca się zastosowanie progu ostrzegawczego o wysokości minimum 40 cm, poręczy ostrzegawczej lub odpowiednio ustawić elementy wyposażenia bądź małej architektury.

FUNKCJA KOMUNIKACYJNA

1. Przestrzeń przed budynkiem (brama wejściowa, chodniki, miejsca pamięci, tereny rekreacyjne)

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby furtka wejściowa oraz brama wjazdowa nie utrudniała swobodnego wejścia lub wjazdu na teren Muzeum osobom z niepełnosprawnością poruszającym się na wózkach; w przeciwnym przypadku zaleca się umieszczenie na ogrodzeniu informacji zawierającej bezpośredni numer telefonu do obsługi/ ochrony, która pomoże dostać się na teren budynku lub montaż przycisku wzywającego obsługę/ochronę, możliwego do użycia bez wysiadania z samochodu;
- b. zaleca się umieszczenie w widocznym miejscu na ogrodzeniu informacji o miejscach parkingowych na terenie Muzeum;
- c. zaleca się, aby każda przestrzeń komunikacyjna przed budynkiem, a w szczególności pomiędzy parkingiem, a wejściem głównym, była wolna od przeszkód tj. koszy na śmieci czy ławek; aby uniknąć możliwych kolizji, krawędź ławki powinna znajdować się przynajmniej ok. 40 cm od granicy przestrzeni komunikacyjnej (aby nogi osób siedzących na nich, nie zakłócały ciągu komunikacyjnego);
- d. zaleca się aby minimalna szerokość chodnika wynosiła 150 cm, zapewnia to swobodny przejazd wózka z możliwością minięcia się z inną osobą w pełni sprawną; rekomenduje się szerokość chodnika o wymiarach 180 cm, która zapewnia swobodne minięcie się dwóch wózków dla osób z niepełnosprawnością ruchu i wózków dziecięcych;
- e. zaleca się, aby na terenach utwardzonych tj.: place, chodniki, unikać betonu stęplowanego oraz kostki o mocnej fakturze czy gęstych fugach; zaleca się, aby tereny utwardzone były wykonane z nawierzchni gładkiej (np. żywicznej) czy betonu dekoracyjnego; w przeciwnym wypadku, z myślą o osobach poruszających się na wózku, rodzicach z wózkami, osobach starszych lub użytkownikach obcasów, warto zastosować pasy gładkiej nawierzchni tzw. szpilkostradę o szerokości 90 cm;
- f. zaleca się, aby w przypadkach, gdy chodnik służy do pokonywania większych odległości, miejsca odpoczynku znajdowały się co około 30 m - ułatwi to pokonanie drogi osobom poruszającym się o kulach czy osobom starszym;
- g. rekomenduje się unikanie wszelkich nachyleń powierzchni w ciągach komunikacyjnych - dopuszczalne są zmiany nachylenia poniżej 5% na dłuższym odcinku;

- h. zaleca się zastosowanie spadku poprzecznego nieprzekraczającego 2%, dzięki któremu na ciągach komunikacyjnych nie będą tworzyły się kałuże (największy komfort, dla osób z niepełnosprawnością ruchu, zapewnia spadek, który mieści się w zakresie 0,5 – 1,5%);
- i. zaleca się przesunięcie studzienek poza obszar ciągu pieszych, jeśli jest to niemożliwe powinny być one zlicowane z płaszczyzną nawierzchni;
- j. rekomenduje się, aby kratki kanalizacyjne i pozostałe elementy ażurowe nie posiadały otworów szerszych niż 2 cm, a jeśli otwory są podłużne – aby były zorientowane prostopadle do głównego kierunku komunikacji.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. rekomenduje się montaż kontrastowej ścieżki dotykowej, składającej się z pasa prowadzącego i pól uwagi, umożliwiającej osobom z niepełnosprawnością wzroku samodzielne dotarcie do wejścia głównego i do miejsc pamięci.

2. Miejsca postojowe dla osób z niepełnosprawnością

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby stanowiska postojowe dla samochodów osobowych użytkowanych przez osoby z niepełnosprawnością, miały wymiary wynoszące co najmniej: szerokość 3,6 m i długość 5 m;
- b. zaleca się, aby w przypadku usytuowania stanowiska postojowego dla samochodów użytkowanych przez osoby z niepełnosprawnością wzdłuż jezdni, miały wymiary wynoszące co najmniej: szerokość 3,6 m i długość 6 m;
- c. zaleca się, aby stanowisko postojowe dla osoby z niepełnosprawnością, było oznaczone na całej powierzchni poziomej barwą niebieską, z wrysowanym białym znakiem koperty, uzupełnionym w dolnym trójkącie znakiem osoby z niepełnosprawnością, oraz znakiem pionowym oznaczającym parking, uzupełnionym znakiem osoby z niepełnosprawnością:
 - znaki pionowe: D-18 (rekomenduje się D-18a) wraz z tabliczką T-29,
 - znaki poziome: P-24 umieszczony jako uzupełnienie znaku P-18 i P-20.g;

- d. zaleca się, aby nawierzchnię stanowisk postojowych dla samochodów osób z niepełnosprawnością ruchu wykonać jako twardą ulepszoną: zaleca się nawierzchnię z betonu asfaltowego (nawierzchni bitumicznej) lub betonu cementowego; ze względu na łączenia i frazowanie krawędzi należy unikać z kostki kamiennej, klinkieru, płyt kamienno-betonowych (stosowanie nawierzchni z kostki kamiennej dopuszczalne jest jedynie w sytuacji, gdy nawierzchnia ta stanowi element tkanki zabytkowej); dopuszcza się także nawierzchnie brukowe z kostki betonowej o niefazowanych krawędziach i kostki kamiennej ciętej. Niedozwolone jest stosowanie nawierzchni twardych nieulepszonych, gruntowych i ażurowych typu eko-kratka;
- e. zaleca się, aby miejsca postojowe były połączone z wejściem głównym chodnikiem bez zmian wysokości poziomów - jeżeli występuje gwałtowna zmiana wysokości poziomów w tych miejscach, zaleca się zastosowanie rampy krawężnikowej o następujących parametrach:
- nachylenie rampy krawężnikowej nie może przekraczać 5% (w wyjątkowych sytuacjach dopuszcza się zwiększenie nachylenia do 15%),
 - dopuszczalna różnica wysokości pomiędzy brzegiem rampy a jezdnią nie może przekraczać 2 cm, przy czym zaleca się, żeby krawędź taka była zaokrąglona lub fazowana,
 - jeżeli z boku rampy krawężnikowej znajduje się chodnik, a nie zainstalowano poręczy lub innych ograniczeń, należy zastosować również boczne nachylenie, nieprzekraczające 10%,
 - szerokość rampy krawężnikowej nie może być mniejsza niż 90 cm.

3. Strefa wejścia

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby drzwi wejściowe pozbawione były progów;
- b. zaleca się, aby przestrzeń manewrowa w wiatrołapie lub przed drzwiami wejściowymi miała wymiary: 150 x 150 cm, poza polem otwierania skrzydła drzwi;
- c. zaleca się, aby drzwi wejściowe (niezależnie od tego czy będą to drzwi historyczne poddane renowacji czy zastosowane zostaną inne rozwiązania) były ręczne, półautomatyczne lub automatyczne; elementy sterujące drzwiami, jeżeli takie będą stosowane, muszą znajdować się na wysokości od 80 cm do 110 cm; elementy sterujące otwarciem lub zamknięciem obsługiwane dłonią nie powinny wymagać siły większej niż 20N;
- d. zaleca się, aby drzwi posiadały wolny od przeszkód prześwit szerokości 90 cm;

- e. zaleca się zastosowanie zadaszonego, pionowego podnośnika platformowego/ platformy dźwigowej do samodzielnego użytku (takie rozwiązanie daje możliwość skorzystania z urządzenia również przez opiekuna/ asystenta osoby z niepełnosprawnością, a także przez rodziców z wózkiem dziecięcym),
 - podnośnik powinien być oznaczony piktogramem osoby z niepełnosprawnością, znakiem symbolizującym wózek dziecięcy;
- f. zaleca się, aby zastosowane przy wejściu wycieraczki i maty nie utrudniały poruszania się osobom na wózkach:
 - powierzchnia wycieraczek powinna być ułożona na jednym poziomie z nawierzchnią posadzki (dopuszcza się używanie wycieraczek o wysokości 1 cm układanych na posadzce, o ile wyposażona jest w pochyłe krawędzie),
 - oczka w wycieraczce powinny być odpowiedni małe, aby zabezpieczyć przed utknięciem w nich kół od wózka, w przypadku stosowania mat, należy je przymocować do podłogi;
- g. zaleca się wprowadzenie spójnego systemu informacyjnego (oznaczenia, piktogramy) pozwalającego np. na samodzielne odnalezienie drogi do charakterystycznych miejsc w Muzeum (umieszczonego przy wejściach na sale ekspozycyjne, w ciągach dróg komunikacyjnych itp.) lub obrazujących sposób poruszania się po Muzeum;
- h. zaleca się zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji za pomocą krzeseł ewakuacyjnych lub ich uratowania w inny sposób np. poprzez wydzielenie stref ognioodpornych. Krzesła powinny być dostępne na każdym piętrze, w pobliżu klatki schodowej, w niezamykanym pomieszczeniu. Jeżeli nie jest możliwe rozmieszczenie ich na każdym piętrze powinny być umieszczone na wyższych kondygnacjach. Umieszczenie ich na parterze jest niewłaściwe.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się zagwarantowanie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego;
- b. zaleca się, aby szklane drzwi były oznaczone na wysokościach 80-120 cm oraz 140-170 cm, kontrastowymi z widzianym tłem pasami o szerokości 10-15 cm, należy zaznaczyć również framugę drzwi pasem szerokości 10 cm oraz w przypadku drzwi rozsuwanych, także strefę przechodzenia;

- c. zaleca się, aby w przestrzeniach szerszych niż 180 cm, zastosować kontrastowe ścieżki dotykowe, składające się z pasa prowadzącego i pól uwagi, które ułatwią odnalezienie punktów obsługi, sanitariatów, przestrzeni ekspozycyjnych itp.;
- d. zaleca się, aby ścieżki dotykowe rozpoczynały się dotykową informacją (tyflografiką) zawierającą:
- informację na temat rozkładu pomieszczeń Muzeum dostępnych dla zwiedzających (sal ekspozycyjnych, sanitariatów, ciągów komunikacyjnych itp.),
 - kolorystyczny schemat funkcjonalno-przestrzenny (oznakowanie głównych przestrzeni obsługi użytkowników),
 - przebieg tras dotykowych (rekomendowane),
 - opisy w alfabecie Braille'a,
 - oznaczenia wypukłe ścieżek dotykowych (rekomendowane),
 - legendę opisującą wszystkie wykorzystane symbole oraz oznaczenia kolorystyczne,
 - oznaczenie miejsca lokalizacji osoby czytającej tzw. „jesteś tutaj” należy zaznaczyć w sposób bardzo czytelny zarówno dla osób z dysfunkcją wzroku, jak i osób widzących np. czerwone wypukłe pole.

Tyflografiki powinny być wykonane z matowego materiału odpornego na ścieranie oraz powinny być przymocowane do posadzki w sposób trwały, aby uniemożliwić ich przemieszczanie. Górna krawędź powinna znajdować się na wysokości 105 cm i być nachylona pod kątem 25 stopni.

4. Kasa/sklep

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby lada recepcyjna znajdowała się na wysokości od 70 - 80 cm;
- b. zaleca się, aby dolna krawędź lady była umieszczona na wysokości około 65-75 cm, o szerokość minimum 150 cm oraz głębokość minimum 20-30 cm; pod ladą powinno być miejsce na nogi około 20-30 cm;
- c. rekomenduje się udostępnienie do wypożyczenia wózka inwalidzkiego, umożliwiając komfortowe i bezpieczne zwiedzanie dużych obiektów osobom, które mają potrzebują wsparcia podczas przemieszczania się

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się, aby ogólnodostępny cennik był czytelny z odległości 1 m - należy zastosować kontrastową, bezszeryfową czcionkę o wymiarach min. 18 mm i zwiększoną interlinię;
- b. rekomenduje się przygotowanie kontrastowego cennika drukowanego (bezseryfowa czcionka o wymiarach 18 mm, zwiększona interlinia) oraz cennika w alfabecie Braille'a, który można pokazać zwiedzającemu.

C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się zamontowanie stanowiskowej/recepcyjnej pętli indukcyjnej (zawierającej system pętli i mikrofon), obejmującej swoim zasięgiem przestrzeń wokół kasy/lady, oznaczoną dedykowanym piktogramem, zgodnie z normą ETSI EN 301 4622 (2000-03), rekomendowane jest również umieszczenie informacji tekstowej np. „System pętli indukcyjnej – przełącz aparat słuchowy na cewkę indukcyjną 'T'”;
- b. zaleca się, aby źródło światła nie znajdowało się za osobą obsługującą.
- c. zaleca się montaż kasy/lady niezabudowanej szkłem lub innym materiałem oddzielającym od obsługującego pracownika.

Zaleca się wprowadzenie polityki cenowej wobec osób z niepełnosprawnościami oraz osób asystujących.

5. Szatnia

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. rekomenduje się, aby numery na kluczykach oraz szafkach depozytowych oznaczone były w alfabecie Braille'a.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się aby szafki depozytowe były umieszczone na dwóch poziomach, tak aby osoba poruszająca się na wózku lub niskiego wzrostu, mogła z niej samodzielnie skorzystać.

6. Korytarze i klatki schodowe

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby zastosowane nawierzchnie miały właściwości przeciwpoślizgowe;
- b. zaleca się, stosowanie stopni schodów bez nosków i podcięć;
- c. zaleca się, aby schody zewnętrzne i wewnętrzne, służące do pokonania wysokości przekraczającej 50 cm, miały poręczce przyścienne z łagodnym zakończeniem, umożliwiające lewo- i prawostronne ich użytkowanie; przy szerokości biegu schodów większej niż 4 m należy zastosować dodatkową balustradę pośrednią;
- d. zaleca się, aby w sytuacji gdy w korytarzach pozostaną progi, kontrastowały z otoczeniem posadzki i nie były wyższe niż 2,5 cm;

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. rekomenduje się, aby ściany i posadzki były ze sobą skontrastowane, a w przypadku zastosowania jednolitych kolorów, wymagany jest montaż kontrastowych listew przypodłogowych, cokołów lub liniowego podświetlenia dróg komunikacyjnych;
- b. zaleca się, aby posadzki tras komunikacyjnych miały słabe właściwości odblaskowe (tzn. nie powodowały odblasków światła, nie posiadały właściwości zbliżonych do lustra);
- c. zaleca się fakturowe i kontrastowe oznaczenia stopnicy i podstopnicy - pierwszy i ostatni stopień schodów powinien być oznaczony jaskrawą farbą lub taśmą odblaskową o szerokości 5-10 cm, kontrastującą z kolorem posadzki, a także w miarę możliwości fakturą inną niż pozostałe schodki; w przypadku biegu o trzech stopniach oznakować należy krawędzie wszystkich stopni, w obiektach zabytkowych działania te muszą być podejmowane w uzgodnieniu z

- konsekratorem zabytków jednak z poszanowaniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- d. zaleca się dodatkowe ostrzegawcze oznaczenia fakturowe i kontrastowe umieszczone na całej szerokości schodów, 50 cm przed pierwszym stopniem schodów w dół i 50 cm przed pierwszym stopniem schodów w górę, o minimalnej głębokości 50-100 cm;
 - e. zaleca się montaż obustronnych poręczy wzdłuż biegu schodów, umieszczonych na wysokości 80 cm i 110 cm od płaszczyzny ruchu, początek i koniec poręczy należy przedłużyć o 30 cm poza bieg poręczy, które muszą być rozpoczęte i zakończone bez ostrych elementów, część chwytna poręczy powinna mieć średnicę 3,5-4,5 cm;
 - f. rekomenduje się montaż oznaczeń z opisami pomieszczeń (na przykład: toaleta, wystawa, winda) - umieszczonych prostopadle do ścian (dotyczy korytarzy), wykonanych z matowego materiału w sposób kontrastowy do tła ściany / powierzchni na której będą umieszczone, czcionka o wymiarach co najmniej 36, bezszeryfowa (na przykład: Helvetica, Arial, Tahoma, Verdana), umieszczone na wysokości 180 cm;
 - g. zaleca się wprowadzenie spójnego, kontrastowego do przestrzeni systemu informacyjnego (oznaczenia, piktogramy) pozwalającego na samodzielne odnalezienie drogi do charakterystycznych miejsc w Muzeum (na przykład toaleta, wystawa, winda) rozmieszczonego w drogach komunikacyjnych.

7. Winda

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby kabina dostępna dla osób z niepełnosprawnością ruchu miała wymiary o szerokość co najmniej 110 cm i długości 140 cm;
- b. zaleca się, aby różnica poziomów podłogi kabiny dźwigu, zatrzymującego się na kondygnacji użytkowej i posadzki tej kondygnacji przy wyjściu z dźwigu nie była większa niż 2 cm;
- c. zaleca się, aby kabina była wyposażona w następujące elementy:
 - lustro - przynajmniej jedna ściana windy powinna być lustrem (w przypadku kabiny z jednym wejściem powinna to być ściana na wprost wejścia/ wyjścia); jeśli lustro zajmuje całą wysokość, w dolnej części powinna być umieszczona maskownica/ zabezpieczenie przed rozbiciem,
 - poręcze na wysokości 90 cm po całym obwodzie windy,

- system oparty na czujnikach (np. podczerwień) zatrzymujących zamykanie drzwi przed kontaktem z przedmiotem lub osobą.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się, aby kabina wyposażona była w system komunikacji wizualnej i głosowej, informującej o numerze piętra, pomieszczeniach, komunikatach awaryjnych, drzwi otwierają/zamykają się itp.;
- b. zaleca się, aby kabina wyposażona była w panel sterujący na wysokości od 80 cm do 120 cm w odległości nie mniejszej niż 50 cm od naroża kabiny - klawiszowy (!), z napisami wypukłymi oraz z informacją na przyciskach w alfabecie Braille'a (dot. zewnętrznego i wewnętrznego panelu sterującego), z wyróżnionym kontrastowo przyciskiem poziomym „0”, w kolorze kontrastowym do ściany windy; nie należy stosować przycisków, które podczas puszczenia zatrzymują windę;
- c. rekomenduje się, aby drzwi wejściowe do windy były oznaczone poprzez obramowanie strefy przechodzenia oraz framugi kontrastujące z kolorystyką ścian pasem szerokości 10–15 cm, umieszczonym na wysokości 80 –120 cm oraz 140–170 cm.

C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się, aby kabina była wyposażona w system zgłaszania awarii, który nie opiera się jedynie na informacji głosowej i ma minimum potwierdzenie świetlne połączenia z operatorem.

FUNKCJA SANITARNA

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się zapewnienie, udostępnianego na stałe, bez konieczności pobierania klucza (lub innego zabezpieczenia) u obsługi/w porozumieniu z obsługą Muzeum,

pomieszczenia higieniczno-sanitarne przystosowanego dla osób z niepełnosprawnością ruchu;

b. zaleca się stosowanie w ww. pomieszczeniach i na trasie dojazdu do nich drzwi bez progów;

c. zaleca się, aby w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym:

- zapewniona była przestrzeń manewrowa o wymiarach co najmniej 1,5 x 1,5 m,
- zainstalowano odpowiednio przystosowaną, co najmniej jedną miskę ustępową i umywalkę, a także jeden natrysk, jeżeli ze względu na przeznaczenie przewiduje się w budynku takie urządzenia,
- zainstalowano uchwyty ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych;
- zainstalowano system sygnalizacji alarmowo-przyzywowej składający się z:
 - sygnału dźwiękowego, który powinien uruchamiać się w punkcie ochrony/portierni; uruchomiony alarm powinien być możliwy do wyłączenia wyłącznie w miejscu, w którym został uruchomiony,
 - sygnału wizualnego zamontowanego nad drzwiami do WC od strony korytarza
 - przycisku lub linki znajdującej się maksymalnie 40 cm od poziomu posadzki;

- drzwi możliwe były do otwarcia w sytuacjach alarmowych przez obsługę od zewnątrz,
- zainstalowano włączniki światła znajdujące się na wysokości 80-110 cm od poziomu posadzki,
- zamontowano lustro klasyczne posadowione od wysokości umywalki (lustra uchylne sprawdzają się tylko w przypadku wybranej grupy osób z ograniczeniami ruchowymi),
- zamontowano haczyk na odzież na wysokości około 1 m,
- zamontowano baterię umywalkową z przedłużoną rączką (typ lekarska/medyczna/ łokciowa) lub uruchamianą na fotokomórkę,
- znajdowały się kosze na odpady higieniczne otwierane bez użycia nóg,
- rekomenduje się zastosowanie pochwyty z wbudowaną spłuczką;

d. rekomenduje się, aby pomieszczenia higieniczno-sanitarne znajdowały się na każdej kondygnacji;

- e. rekomenduje się montowanie drzwi prowadzących do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych bez siłowników (otwieranie i zamykanie drzwi nie powinno wymagać siły przekraczającej 60 N);
- f. rekomenduje się montaż pionowych pochwyków na drzwiach wejściowych do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.
- g. zaleca się, aby w pomieszczeniach sanitarnych wyposażonych w fotokomórkę, sposób ustawienia czujnika ruchu (a w szczególności wyłącznika czasowego) uwzględniał potrzeby osób niskiego wzrostu i poruszające się na wózkach, obejmując swoim zakresem całą wysokość pomieszczenia i wszystkie elementy wyposażenia (w tym muszlę) oraz był zaprogramowany wydłużony czas świecenia.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się wyposażenie ogólnodostępnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w wizualny system przeciwpożarowy umieszczony w przestrzeni z umywalkami oraz bezpośrednio nad kabinami.

C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się wyposażenie ogólnodostępnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w kontrastowe elementy wyposażenia tj. dozowniki na mydło, suszarki, kosze na śmieci itp.;
- b. zaleca się, aby do wykończenia ogólnodostępnych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych używać materiałów, które mają słabe właściwości odbłaskowe (nie powodują odbłasków światła, nie mają właściwości zbliżonych do lustra);
- c. zaleca się, aby wszystkie przyciski (w tym system sygnalizacji alarmowo-przyzywowej) posiadały opis w alfabecie Braille'a;
- d. rekomenduje się, aby ściany i podłogi były ze sobą skontrastowane, a w przypadku zastosowania jednolitych kolorów, zalecany jest montaż kontrastowych listew przypodłogowych lub cokołów.

FUNKCJA AUDYTORYJNA

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się przygotowanie, nie mniej niż dwóch miejsc na parterze, z przeznaczeniem dla osób z niepełnosprawnością ruchu, poruszających się na wózkach (przyjmuje się, że trzy fotele dają przestrzeń dla dwóch wózków).

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się zamontowanie na sali audytoryjnej pętli indukcyjnej obejmującej swoim zasięgiem wyznaczoną przestrzeń (wyznaczone miejsca), oznaczoną dedykowanymi piktogramami (m.in. na drzwiach wejściowych), zgodnie z normą ETSI EN 301 4622 (2000-03), rekomendowane jest również umieszczenie informacji tekstowej np. „System pętli indukcyjnej – przełącz aparat słuchowy na cewkę indukcyjną ‘T’;
- b. zaleca się takie zaprojektowanie przestrzeni sceny (podniesienia), aby podczas wydarzeń, możliwa była praca tłumacza polskiego języka migowego; miejsce takie musi być dobrze oświetlone, osoba tłumacza dobrze widoczna, ale nie przeszkadzająca osobom występującym na scenie.

C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się zapewnienie wstępu na salę osobie z niepełnosprawnością wzroku wraz z psem asystującym;
- b. zaleca się umieszczenie dotykowej tablicy (tyflografiki) zawierającej informacje na temat rozkładu pomieszczenia auli wraz z kolorystycznym schematem funkcjonalno-przestrzenny (oznakowanie głównych przestrzeni w auli);
- c. zaleca się umieszczenie na oparciach foteli numeru rzędu w który się one znajdują, oznaczenie numeru wyrażone ma być w alfabecie Braille'a, wystarczy jeżeli zostanie umieszczone na pierwszym i ostatnim fotelu w rzędzie;
- d. rekomenduje się instalację ścieżek naprowadzających, umożliwiających osobom z niepełnosprawnością wzroku odnalezienie właściwego miejsca na sali.

FUNKCJA EDUKACYJNA

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby wyposażenie sali edukacyjnej było przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu poruszających się na wózkach:
- wysokość stołów/blatów roboczych 65-75 cm, szerokość stołów/blatów roboczych minimum 80 cm, głębokość stołów/blatów warsztatowych nie mniejsza niż 30 cm (optymalna 55-60 cm,
 - zapewnienie minimalnej przestrzeni manewrowej wynoszącej 150 cm po obrysie koła.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się zamontowanie na sali edukacyjnej pętli indukcyjnej obejmującej swoim zasięgiem wyznaczoną przestrzeń albo całą salę, oznaczoną dedykowanymi piktogramami (m.in. na drzwiach wejściowych), zgodnie z normą ETSI EN 301 4622 (2000-03), rekomendowane jest również umieszczenie informacji tekstowej np. „System pętli indukcyjnej – przełącz aparat słuchowy na cewkę indukcyjną ‘T’.

C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się zapewnienie wstępu na salę osobie z niepełnosprawnością wzroku wraz z psem asystującym;
- b. zaleca się, aby w sali edukacyjnej podłoga była równa, pozbawiona trwałych przeszkód, podestów, krawężników, progów, maskownic okablowania.

FUNKCJA ODPOCZYNKU

A. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ RUCHU

- a. zaleca się, aby wyposażenie przestrzeni odpoczynku było przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu poruszających się na wózkach - wysokość stołów 65-75 cm, szerokość stołów minimum 60 cm, głębokość stołów nie mniejsza niż 30 cm, zapewnienie minimalnej przestrzeni manewrowej wynoszącej 150 cm po obrysie koła.

B. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ SŁUCHU I OSÓB GŁUCHYCH

- a. zaleca się zamontowanie pętli indukcyjnej obejmującej swoim zasięgiem przestrzeń kawiarniano/restauracyjną, oznaczoną dedykowanymi piktogramami, zgodnie z normą ETSI EN 301 4622 (2000-03), rekomendowane jest również umieszczenie informacji tekstowej np. „System pętli indukcyjnej – przełącz aparat słuchowy na cewkę indukcyjną ‘T’.

C. DOSTOSOWANIE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCIĄ WZROKU

- a. zaleca się zapewnienie wstępu do strefy odpoczynku dla osoby z niepełnosprawnością wzroku wraz z psem asystującym;
- b. rekomenduje się zaaranżowanie miejsca gdzie pies asystujący mógłby się napić wody;
- c. zaleca się umieszczenie dotykowej tablicy (tyflografiki) zawierającej informacje na temat rozkładu strefy odpoczynku wraz z kolorystycznym schematem funkcjonalno-przestrzennym (oznakowanie głównych przestrzeni strefy odpoczynku);
- d. zaleca się oznaczenie przestrzeni szklanymi kontrastową do tła na którym się znajduje grafiką, która wizualnie może wpasować się w wystój strefy odpoczynku

UWAGI

1. Zaleca się aby tyflografiki wykonane były z materiałów odpornych na ścieranie, takie właściwości zapewnia np. warstwowy akryl, stal nierdzewna, transparentna żywica lub żywica utwardzana promieniami UV.
2. W przypadku map tyflograficznych najlepszym sposobem ich prezentowania są postumenty lub stojaki umożliwiające korzystanie z nich w pozycji poziomej. Przy umieszczeniu tyflografik należy zwrócić uwagę na wiek odbiorców i dostosowanie wysokości na jakiej są umiejscowione do wzrostu odbiorców do których są adresowane. Postumenty/stojaki powinny być na stałe przymocowane do podłoża, tak aby uniemożliwić jego przemieszczenie się. Optymalna wysokość postumentu/stojaka to 105 cm, kąt nachylenia 25 stopni. Dopuszczalnym rozwiązaniem jest umieszczenie tyflografik w wersji pionowej, na ścianach (powierzchnie do których montowane są tyflografiki muszą być stabilne, uchylne, ruszające się).
3. Wielkości tyflografiki powinna być adekwatna do ilości treści jakie ma przekazać. Należy pamiętać, że wysokość standardowego znaku brajlowskiego wynosi ok. 10 mm, szerokość ok. 6 mm, grubość punktu ok. 0,5 mm, pozostałe elementy powinny spełniać te same normy.
4. Materiały dotykowe powinny być jak najdokładniejszym odzwierciedleniem oryginału, jeżeli to możliwe wykonane w skali 1:1, jeżeli nie to z zastosowaniem właściwych proporcji. Ich rozmiar zależy musi także od właściwości oryginału tzn. rozmiaru, detali, faktury itp. Możliwe jest także zastosowanie tzw. kompromisu poznawczego czyli przekazywania tylko najważniejszych elementów oryginalnego dzieła. Jest to szczególnie istotne przy przedmiotach o rozmiarach przy których nie jest możliwe zastosowanie skali 1:1 lub są one bardzo małe, wtedy wykonując kopię należy określić, czy ma wiernie odwzorować oryginał, czy jednak będzie stanowić uproszczenie. Ma to także zastosowanie wtedy gdy obiekt, który jest odzwierciedlany jest płaski, operuje wyłącznie (albo w znaczącym stopniu) kolorem. Uproszczenie oznacza wtedy np. transmisję koloru na fakturę. Takie rozwiązanie ma także zastosowanie w przypadku planów gdzie określonym typom powierzchni odpowiada przyporządkowana im faktura.
Do realizacji kopii dotykowych należy używać, jeżeli to możliwe, materiałów analogicznych do tych z jakich wykonany został oryginał. Jeżeli nie jest to możliwe, ze względów praktycznych lub technologicznych należy zastosować materiały o dużej odporności na ścieranie.
Zalecane jest aby każda kopia uzupełniona została warstwą opisową - audiodekskrypcją, w formie nagrania lub opisu przekazanego przez oprowadzającego. Audiodeskrypcja jest nieodłącznym elementem każdego poznania dotykowego.

5. Przy określeniu wielkości materiałów dotykowych należy uwzględnić także wiek odbiorców – podczas zajęć dla najmłodszych dzieci nie mogą być używane małe, drobne elementy możliwe do połknięcia/ zadławienia.
6. Zalecane jest, aby w stołach/blatach roboczych, w każdej strefie gdzie są one stosowane, dolna krawędź zamontowana była na poziomie nie mniejszym niż 65 cm, natomiast górna krawędź blatu na wysokości nie większej niż 75 cm. Możliwe jest zastosowanie uniwersalnych rozwiązań tj. stołów „rosnących wraz z użytkownikiem”, których wysokość można dostosować do potrzeb.
7. Wygodne korzystanie z akcesoriów umieszczonych na półkach regałów, dla osób z niepełnosprawnością ruchu możliwe jest w przypadku umieszczenia ich do wysokości 120 cm. Te same zasady powinny być stosowane w każdej przestrzeni gdzie mogą przebywać osoby z niepełnosprawnością– na przykład w strefie odpoczynku, w czytelnicy, gdyby taka powstała.
8. Stojaki, postumenty, ekspozytory, urządzenia interaktywne dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu powinny spełniać te same normy co pozostałe wyposażenie, takie jak np. stoły w przestrzeni edukacyjnej. Jeżeli elementy wystawy lub wyposażenia w strefie odpoczynku wymagają zbliżenia się, dolna ich krawędzi nie powinna być niżej niż 65 cm umożliwiając osobie na wózku podjechanie. Górna część blatów/poziomych, ekspozytorów nie powinna być wyższa niż 75-85 cm. Elementy dotykowe, wymagające interakcji z użytkownikiem (np. ekrany dotykowe, zawiesia dla słuchawek, przyciski uruchamiające elementy ekspozycji) muszą być zainstalowane na wysokości do 120 cm.
9. Krzesła stosowane w przestrzeniach ogólnodostępnych powinny być wyposażone w oparcia, które ułatwiają korzystanie z nich osobom starszym i niewidomym.
10. Raport z audytu nie obejmuje dostosowania budynku oraz ekspozycji do potrzeb osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi, ponieważ audyt nie był prowadzony w tym obszarze. Niemniej jednak konieczne jest zastosowanie kilku podstawowych zasad informacyjnych:
 - a. zaleca się, aby każde miejsce (sala ekspozycyjna), w którym stosowane są dźwięki o wysokim natężeniu (na stałe lub epizodycznie - wydawane przez urządzenia/eksponaty) zostało oznaczone, przed wejściem, jednoznacznym piktogramem oraz krótką informacją opisową;
 - b. rekomenduje się zakup słuchawek BHP możliwych do wypożyczenia w kasie;
 - c. zaleca się, aby każde miejsce (sala ekspozycyjna) o zmieniającej się mocy lub kierunku światła, szczególnie gdy zmiany te następują szybko np. miejsca gdzie zainstalowano światła stroboskopowe (całościowo lub epizodycznie, wywoływane przez urządzenia/eksponaty) zostało oznaczone, przed wejściem, jednoznacznym piktogramem oraz krótką informacją opisową.